

Vlaams
Parlement

vergadering **C188**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

van 27 maart 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de inkanteling van de socio-economische vergunning en de natuurvergunning in de omgevingsvergunning – 1500 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Wilfried Vandaele aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over een bestemmings-neutraliteit voor alternatieve energieproductie – 1503 (2017-2018)	4
VRAAG OM UITLEG van Bert Moyaers aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de impact op gezondheid en milieu van rubberkorrels als instrooimiddel voor kunstgrasvelden – 1520 (2017-2018)	6
VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de conclusies die moeten worden getrokken uit de vernietigende audit van het personeelsbeleid bij het voormalige Departement LNE – 1593 (2017-2018)	11

**VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de inkanteling van de socio-economische vergunning en de natuurvergunning in de omgevingsvergunning
– 1500 (2017-2018)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Vanaf 1 augustus kantelt zowel de socio-economische vergunning als de vegetatie- of natuurvergunning in de omgevingsvergunning in. Ik wil dit even onder de aandacht brengen want dat vereist nog wat voorbereiding van de lokale besturen.

Minister, welke acties zult u samen met de bevoegde administraties ondernemen om de lokale besturen voor te bereiden op die inkanteling?

Op welke manier werkt het Departement Omgeving samen met de lokale besturen en met het Agentschap Ondernemen en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) aan een vlekkeloze overgang op 1 augustus?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik wil benadrukken dat het over een zeer beperkt aantal dossiers gaat. Er is geen enkele reden om te verwachten dat het aantal aanvragen voor een socio-economische vergunning na 1 augustus plots voor winkels groter dan 400 vierkante meter, enorm zal toenemen. Hetzelfde geldt voor de vergunning voor vegetatiewijzigingen. Het gaat dan over agrarische gebieden en groengebieden. Ook daar is het aantal aanvragen zeer beperkt en is er geen reden om een plotse toename te verwachten.

Er is ook geen nieuwe procedure. De dossiers verlopen volgens de gewone of vereenvoudigde procedure. Er zijn twee soorten aanvragen. De gemengde aanvragen zullen digitaal kunnen worden ingediend, de niet-gemengde worden op papier ingediend. Het gaat over een zeer beperkt aantal, wat de werklast niet zal doen toenemen.

Wat de inhoudelijke kant van de vegetatiewijzigingen betreft, blijft de vergunningsplicht ongewijzigd. Ook de beoordelingsgronden veranderen niet en het verplicht advies van ANB blijft behouden.

Wat kleinhandel betreft, verandert de vergunningsplicht wel. Ook de beoordelingsgronden veranderen, net als de regels rond adviesverlening. Daar is wel nood aan vorming en opleiding. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) heeft in februari al opleidingen georganiseerd in samenwerking met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en mijn administratie. VLAIO heeft ook een handleiding opgesteld.

Op dit moment wordt een zeer beknopt maar handig schema opgesteld door onze diensten dat ter beschikking wordt gesteld van de lokale besturen.

Ook het loket wordt aangepast zodat de digitale aanvraag van de omgevingsvergunning voor kleinhandel en de omgevingsvergunning voor vegetatiewijzigingen via het loket wordt gefaciliteerd.

VLAIO en ANB zorgen via webservices voor voldoende uitwisseling zodat dit efficiënt kan verlopen.

Mijnheer Ronse, ik kan u dus geruststellen: u hoeft zich geen zorgen te maken. Het gaat vandaag over een zeer beperkt aantal dossiers, en ik verwacht op dat vlak ook geen verandering vanaf 1 augustus.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Het is goed dat het over een beperkt aantal dossiers gaat en ik ben vooral gerustgesteld dat de voorbereiding vlekkeloos verloopt. Dat zal vanaf 1 augustus goed nieuws zijn voor heel wat spelers: één openbaar onderzoek, één aanvraag en één geïntegreerd advies, ook voor de socio-economische en de vegetatievergunning. Dat is een goede zaak. Ik hoop ook dat het IT-matig goed zal verlopen, maar ik twijfel daar niet aan als ik het antwoord van de minister hoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Wilfried Vandaele aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over een bestemmingsneutraliteit voor alternatieve energieproductie – 1503 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, als wij onze klimaatdoelstellingen en doelstellingen met betrekking tot hernieuwbare energie willen halen, moeten we grote aantallen extra zonnepanelen en windturbines plaatsen. Die inplanting blijft in onze dichtbevolkte en vaak ook landschappelijke waardevolle regio echter een probleem.

In het kader van het witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) kwam het begrip 'bestemmingsneutraliteit' voor projecten voor hernieuwbare energie op tafel.

Ook onze fractie is uiteraard bereid om te kijken waar extra mogelijkheden kunnen komen voor alternatieve energiebronnen, bijvoorbeeld in de groene bufferstroken langs autostrades of klaverbladen. Maar uiteraard zijn er ook openruimte- of natuurgebieden waar dit nefast zou zijn, zeker in bijvoorbeeld habitatgebieden of Vogelrichtlijngebieden. Vogelbescherming Vlaanderen spreekt over duizenden broedvogels die bedreigd zijn door de plannen van een windmolenpark aan bijvoorbeeld de Lommelse Maatheide.

Eind februari heeft het Europees Parlement gevraagd om bij energieprojecten uitdrukkelijk rekening te houden met het beperken van ecologische schade. Men moet dus nagaan wat de impact is op ruimtelijke ordening, landschap en ecologie. In mijn interpretatie vraagt het Europees Parlement dus om geen generieke regeling op te nemen maar om heel concreet op terrein te gaan kijken.

Minister, in hoeverre rijmt u de opmerkingen van het Europees Parlement met de intentie in het witboek BRV om bestemmingsneutraliteit in te voeren voor alternatieve energieprojecten?

Op welke manier zult u rekening houden met deze aanbeveling van het Europees Parlement bij de verdere uitwerking van het BRV en het beleidskader rond alternatieve energie?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Vandaele, u bent een van de voortrekkers van de klimaatresolutie en u bent zeer begaan met het klimaat. U weet dus hoe

belangrijk het is om in te zetten op alternatieve hernieuwbare energie. We hebben in het regeerakkoord afgesproken dat we alle procedures sterk zouden vereenvoudigen.

Momenteel werken wij een kader uit dat we zullen voorleggen aan de Vlaamse Regering, voor een bestemmingsneutraliteit. Dat betekent dat men op voorhand niet een of andere bestemming gaat uitsluiten waar men eventueel een investering in hernieuwbare energie kan doen. Alle worden die ik uitspreek, zijn belangrijk. We sluiten ze op voorhand niet uit, maar dat betekent niet dat er zomaar overal een windmolen kan worden ingeplant. Er moet dus nog worden gekeken op het niveau van de vergunning wat de gevolgen zijn van het specifieke project. En dan wordt ook naar de hinder gekeken en wordt het ecologische aspect meegenomen. Het is dan de bedoeling na te gaan wat de effecten zijn op de biodiversiteit en op mensen. Wanneer we windmolens toelaten in de buurt van dichtbevolkte gebieden, dan kunnen mensen daar hinder van hebben en wordt dat beoordeeld. Doen we dat in de natuur, dan ondervinden mensen daar geen hinder van maar vogels wel. Het is dan ook belangrijk om heel dat afwegingskader te bekijken en een goede afweging te maken.

Elke vergunningsaanvraag zal worden beoordeeld op basis van de geldende regelgeving, zijnde de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Men kijkt dan ook naar de goede ruimtelijke ordening, de functionele inpasbaarheid, de schaal, het ruimtegebruik, visuele en vormelijke elementen, cultuurhistorische aspecten en hinderaspecten. Dat is wat wij momenteel aan het uitwerken zijn. Het is goed dat wij in het kader van de vereenvoudiging zorgen dat de zaken helder worden geformuleerd en dat wij inzetten op minder CO₂ en hernieuwbare energie.

Op het niveau van de vergunning moet natuurlijk rekening worden gehouden met alle hinderaspecten. Dit is een logische stap die er heus niet toe zal leiden dat men nu overal windmolens in habitatgebieden zal installeren. Maar wie weet of dit geen oplossing kan zijn in meer afgelegen gebieden, omdat er dan ook minder hinder of klachten zijn van mensen en omwonenden.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, ik wil inderdaad ook uitdrukkelijk pleiten voor een beoordeling per dossier. We weten dat het allemaal belang heeft. Het realiseren van productie-energie, productieopslag of transport heeft een verschillende impact, ook de verschillende vormen van hernieuwbare energie hebben een andere impact op de omgeving, op de ecologische aspecten. We pleiten voor een zorgvuldige afweging per dossier en per plaats en we hopen dat we op die manier samen ergens kunnen geraken.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, ik dank u voor het heldere antwoord. Het zal u niet verbazen dat mijn fractie een grote voorstander is van de bestemmingsneutraliteit en dat het, om het onomwonden te zeggen, een cruciale schakel is in de diverse plannen die deze Vlaamse Regering heeft uitgerold om meer hernieuwbare energie te lanceren. Mijnheer Vandaele, voor mij is het al lang geen alternatieve energie meer, maar is het een gevestigde standaardtechnologie geworden.

Minister, zoals u terecht zegt, is het zaak per zaak en locatie per locatie bekijken een heel evidente en heel no-nonsense benadering waarbij uiteraard alle verschillende elementen moeten worden afgewogen en waarbij de lokale overheden ook meer zullen worden geresponsabiliseerd om niet zomaar in het wilde weg tegen of voor een bepaald project te zijn maar te bekijken op welke manier een hernieuwbare-energieproject in hun omgeving kan worden gerealiseerd. U hebt

uiteraard onze volle steun bij het verder uitwerken van dit principe. Ik dank de heer Vandaele voor deze vraag, waarmee dit nog eens extra in de verf is gezet.

Ik wil nog aangeven dat hernieuwbare energie niet altijd de grote boosdoener is. Vaak is er bij windmolens sprake van vogelsterfte, maar daarbij wordt vaak vergeten dat hoogspanningskabels een veel grotere impact hebben op vogelsterfte, om maar te zwijgen van de huiskat. Die produceert weliswaar geen hernieuwbare energie, maar het is goed dat het imago van hernieuwbare-energieproductie als zou die anti-ecologisch zijn, stilaan opzij wordt gezet.

Wilfried Vandaele (N-VA): Correctie, mijnheer Schiltz, wanneer men die huiskat op de juiste manier vergist, dan kan dat wel energie opleveren.

We weten dat ook alternatieve, duurzame en hernieuwbare energie schuift. We hebben een zeer interessant werkbezoek gebracht aan Californië, en daar hebben we geleerd dat men energie uit waterkracht daar niet meer als duurzame energie beschouwt. Men telt dat daar niet mee, omdat de impact op de omgeving, zeker van grote projecten, te groot is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bert Moyaers aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de impact op gezondheid en milieu van rubberkorrels als instrooimiddel voor kunstgrasvelden – 1520 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Exact een jaar nadat Het Belang van Limburg in samenwerking met de Universiteit Hasselt een groot onderzoeksdossier over de schadelijke stoffen in de rubberkorrels op Limburgse kunstgrasvelden publiceerde, verscheen er op woensdag 14 maart opnieuw een opvallend artikel over dit thema in dezelfde krant. Nieuwe cijfers over kankergevallen bij jonge sporters die door de Amerikaanse ex-voetbalster Amy Griffin werden verzameld, voorspellen weinig goeds. Zo is er enerzijds het opvallend hoge aantal doelmannen en -vrouwen met kankers dat in het oog springt; anderzijds stemt ook het hoge aantal bloedkankers tot nadenken.

Critici, voornamelijk uit de hoek van de rubberlobby zelf, vinden dat de lijst met cijfers geen enkele wetenschappelijke waarde heeft. Wetenschappers zeggen dan weer dat die lijst wel degelijk aandacht verdient omdat er zulke opvallende dingen naar voren komen. Ondanks de onrust en de vraag van heel wat Amerikaanse toxicologen is er tot nu toe in de VS nog altijd geen enkele overheidsinstantie begonnen met een grootschalig onderzoek op nationaal niveau.

Ook in onze contreien, meer specifiek in Nederland en in Vlaanderen, sluimert het spook van de met dubieuze rubberkorrels ingestrooide kunstgrasvelden al een hele tijd. Ook Frankrijk en Duitsland zijn aan die lijst toegevoegd.

Ik spreek bewust over sluimeren, omdat er bij ons weliswaar af en toe wat ongerustheid de kop opsteekt, die echter vooralsnog telkens zonder concreet gevolg blijft. Nochtans liggen er in Vlaanderen alleen al bijna vierhonderd kunstgrasvelden – al dan niet met Vlaams overheidsgeld gesubsidieerd – waarvan bijna de helft met rubberkorrels is ingestrooid. Wij hebben als overheid dus wel degelijk een verantwoordelijkheid.

Minister, is er na het onderzoeksdossier dat Het Belang van Limburg in samenwerking met de Universiteit Hasselt een jaar geleden publiceerde, al ander en

nieuw onderzoek gedaan naar de impact van schadelijke stoffen in kunstgrasvelden door een Vlaamse overheidsinstantie? Zo ja, welke conclusies kunnen daaruit worden getrokken? Zo nee, welke gefundeerde argumenten zijn er om een dergelijk onderzoek als onvoldoende belangrijk te beschouwen?

Het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zou in april van dit jaar – zou, want intussen is dit al uitgesteld naar juli – een advies uitbrengen aan het European Chemicals Agency (ECHA) voor een strengere norm voor paks in SBR (styrene-butadiene rubber), een norm die dichterbij de buurt ligt van de norm voor consumentenproducten.

Hoe staat u tegenover een eventuele verstrenging van de norm die actueel wordt gehanteerd? Waarom wordt er voor een strengere norm gepleit ondanks eerdere berichtgeving dat er geen reden is tot paniek?

Waarom is er bij de oorspronkelijke normering nooit rekening gehouden met de blootstelling aan gebruikers gezien de gezondheidsrisico's die verbonden zijn aan de rubberindustrie?

In een antwoord op schriftelijke vraag 263 stelt u dat de aanleg van een kunstgrasveld met rubbergranulaat, ondanks de vele schadelijke chemicaliën waaruit rubbergranulaat bestaat, niet als zogenaamde risico-inrichting wordt beschouwd, waardoor er dus ook geen periodiek bodemonderzoek of een bodemonderzoek bij overdracht is vereist. Kunt u onderbouwen op welke wijze dit besluit tot stand is gekomen?

Het Verdrag van Aarhus is bindend voor alle lidstaten van de Europese Economische Commissie van de Verenigde Naties (UNECE) en gebiedt dat informatie over milieuaangelegenheden, zoals zeer zorgwekkende en milieugevaarlijke stoffen, eenvoudig toegankelijk moeten zijn voor burgers en niet-gouvernementele organisaties. Op de websites van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en Recytyre ontbreekt echter alle informatie over rubbergranulaat, infill, kunstgrasvelden enzovoort. Hoe verklaart u het ontbreken van deze verplichte informatie, wat in strijd is met het Verdrag van Aarhus?

Vindt u dat de bevoegde ministers een goede inschatting hebben gemaakt van de potentiële gezondheids- en milieurisico's die verbonden zijn aan het gebruik van SBR als instrooimiddel voor kunstgrasvelden en de bevolking en het milieu voldoende hebben beschermd tegen blootstelling aan schadelijke stoffen zoals het Verdrag van Lissabon en het Verdrag van Aarhus aan alle Europese lidstaten opleggen? Zo ja, waaruit blijkt dat?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Er zijn al heel wat onderzoeken gevoerd naar het al dan niet schadelijk zijn van de rubberkorrels. We hebben die onderzoeken hier al overlopen. Wat Vlaanderen betreft, heeft het agentschap Zorg en Gezondheid, dat onder de bevoegdheid van minister Vandeuren valt, op 10 maart 2017 een advies geformuleerd. Ik citeer: "In die omstandigheden vormt het geen gezondheidsprobleem voor de sporters om de velden gewoon te gebruiken."

Ik ben een grote voorstander van een verstrenging van de huidige norm. In het Register van Intenties wordt vermeld dat er een afgewerkt dossier met het oog op een nieuwe beperking moet worden voorgelegd tegen 20 juli 2018. Het Belgische standpunt daarover zal worden bepaald via de structuren die daarvoor zijn opgericht, met name het REACH-samenwerkingsakkoord (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals).

Hoewel de strengere norm er nog niet is, werd en wordt in de praktijk vrijwel altijd materiaal toegepast met veel lagere waarden aan paks dan in de huidige

norm wordt toegelaten. Een verstrenging van de REACH-norm blijft uiteraard wel nog altijd vereist om een veilig niveau te verzekeren, maar het is goed om te benadrukken dat bij ons die norm in de praktijk al veel lager wordt gehanteerd.

U stelt een aantal vragen over wat het Bodemdecreet precies voorschrijft. Via artikel 6 van het Bodemdecreet heeft de Vlaamse Regering de bevoegdheid om een lijst van risico-inrichtingen vast te stellen. Risico-inrichtingen worden in het decreet gedefinieerd als “fabrieken, werkplaatsen, opslagplaatsen, machines, installaties, toestellen en handelingen die een verhoogd risico op bodemverontreiniging kunnen inhouden”.

In deze definitie zijn twee elementen van belang. Ten eerste moet het gaan over activiteiten met een zekere omvang. Daarom is al van bij de start van de bodemregelgeving gekozen voor inrichtingen die ook terug te vinden zijn in de indelingslijst van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM). De lijst van risico-inrichtingen is een deelverzameling van de lijst van hinderlijke inrichtingen uit de indelingslijst.

Ten tweede is het woord ‘verhoogd’ van belang. Daarmee wordt aangegeven dat activiteiten die niet zijn opgenomen op de lijst, mogelijk ook aanleiding kunnen geven tot bodemverontreiniging. Zo is bijvoorbeeld een stookolietank met een opslagcapaciteit van minder dan 20.000 liter niet opgenomen in de lijst van risico-inrichtingen. Dit neemt niet weg dat er wel degelijk een risico bestaat dat een dergelijke tank bodemverontreiniging veroorzaakt.

Er is voldoende informatie over het gebruik van rubberkorrels op kunstgrasvelden beschikbaar. Die is ook heel gemakkelijk te consulteren. De website van Sport Vlaanderen staat vol informatie over de mogelijke gezondheidseffecten. Ik denk dat het belangrijk is dat we één bron hanteren om al die informatie ter beschikking te stellen.

Ik kom tot uw laatste vraag. De verdragen van Lissabon en van Aarhus vormen ook de basis voor de besluitvorming die heeft geleid tot de REACH-verordening. In het kader van die verordening is ook in een procedure voorzien. Dat zorgt ervoor dat er ten aanzien van het gebruik van dit materiaal een afdoende niveau van bescherming wordt gegarandeerd.

Ik hoop dat op die manier een groot deel van uw bezorgdheid is weggenomen, want wij delen natuurlijk de zorg voor de gezondheid en het leefmilieu.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Minister, ik dank u voor het antwoord op de vragen, maar dat roept bij mij alleszins ook wel een aantal andere vragen op. U zegt dat er heel veel onderzoeken enzovoort zijn, maar die onderzoeken bestaan natuurlijk vooral uit literatuurstudies. Er is op dit moment eigenlijk niemand die dat wetenschappelijk onderzoek zelf doet, en dat is eigenlijk gewoon het grote probleem: men baseert zich steeds op wat altijd uit literatuurstudies komt, maar doet zelf heel weinig wetenschappelijk onderzoek. U zegt ook dat er heel wat informatie bij Sport Vlaanderen te vinden is. Daarnaar wordt verwezen, maar ik vind het op zijn minst toch raar dat dat alleszins tijdelijk was verdwenen. Het kan zijn dat dat nu opnieuw terug is.

U zegt dat u absoluut voor een verstrenging bent, maar dat men hier nu eigenlijk al veel strenger is dan eigenlijk moet. Dat is natuurlijk voor een stuk waar omdat je met die mengselnormen zit en je natuurlijk al heel ver moet gaan om boven die mengselnormen voor die paks uit te gaan, maar toxicologen raden toch aan om wat paks betreft minder dan 10 milligram per kilogram te hebben. Als je die Limburgse velden bekijkt die dan wel zijn bestudeerd vorig jaar, dan hebben we

toch wel echt een probleem, want er zijn heel veel velden die daar niet aan geraken.

Ik heb nog een aantal extra vragen. We hebben het onder andere gehad over het RIVM. Was u ervan op de hoogte dat het RIVM in zijn eigen aanbevelingsbrieven uit 2006 en 2007, én in zijn zinkrapport uit 2007, al heeft gewaarschuwd voor milieurisico's ten gevolge van SBR als instrooimiddel voor kunstgrasvelden? Zo ja, op welke manier is daar dan voor Vlaanderen rekening mee gehouden? Welke protocollen worden eigenlijk gevolgd bij de aanleg van kunstgrasvelden of worden gehanteerd met betrekking tot de impact op het milieu? Op welke manier worden die allemaal opgevolgd? Gebeurt er een bodemonderzoek als nulmeting voor de aanleg van zo'n kunstgrasveld, en vindt er dan een bodemonderzoek als tussentijdse meting plaats bij de renovatie van zo'n veld? Dat moet immers ook gebeuren. Wordt er bij de aanleg van een kunstgrasveld zowel met de top laag als met die constructie laag rekening gehouden wat het effect op de eventuele bodemverontreiniging betreft?

Ik heb het al gezegd: indien er een sanering zou dienen te gebeuren, bij welke instantie wordt dat dan gemeld of bijgehouden? Wordt in geval van bodemverontreiniging ook gekeken naar de situatie rondom die velden, bijvoorbeeld naar bermen, grachten, sloten of waterwegen? Er is eigenlijk bewezen dat heel veel van dat instrooimateriaal heel vaak ook in waterwegen verdwijnt. Is er bij de aanleg van zo'n kunstgrasveld met Vlaamse subsidies dan rekening gehouden met eventuele verborgen kosten die er kunnen zijn met betrekking tot die sanering? Zo ja, voor wiens rekening zullen die kosten dan zijn?

Sinds 2008 zijn onze fabrikanten verplicht aan de Europese Commissie te rapporteren over emissies van cyclohexylamine en benzothiazolen en de afbraakproducten daarvan. Kunt u me ook die rapporten bezorgen, zoals ik al eens had gevraagd in mijn schriftelijke vraag 263? U mag ze me nog altijd schriftelijk geven.

Een laatste vraagje slaat terug op een vraag die ik al had gesteld. We zitten eigenlijk met een vorm van cirkelredenering. De aanleg van een kunstgrasveld met SBR, dat is eigenlijk geen risico-inrichting, want er zijn ook geen gegevens bekend van de verontreiniging van de bodem en/of het grondwater, dus kan men op basis daarvan vaststellen dat er ook geen verhoogd risico is. Moeten we die cirkelredenering volgens u toch niet een beetje bijstellen nu we wat meer info voorhanden hebben en uit de praktijk, zeker in Nederland, is gebleken dat diverse gemeenten te kampen hebben met onvoorziene saneringskosten bij de renovatie van hun kunstgrasvelden? Als men in Nederland tot die conclusie komt, dan kan ik me niet voorstellen dat onze kunstgrasvelden die zijn ingestrooid met rubberkorrels, niet met diezelfde problemen te kampen hebben.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): De bijkomende vragen van de collega zijn al bijna een minidebat op zich. De essentie is natuurlijk het volgende. Er zijn normen voor rubber dat wordt hergebruikt, voor welke doeleinden dan ook, zeker als mensen daarmee in contact komen. Dat zijn de REACH-normen. Minister, ik heb vernomen dat u ervoor pleit om die enigszins te verstrengen. Dat lijkt me een goede zaak. Ofwel heb je een product dat aan de normen voldoet en niet schadelijk is en dus gewoon vrij mag worden gebruikt. Dan denk ik niet dat je alle sportclubs met oeverloze bodemonderzoeken moet opzadelen. Ofwel is er een twijfelachtigheid, omdat er na zoveel jaar onder bepaalde omstandigheden toch een uitloging van bepaalde hoeveelheden zink of afbraakproducten van benzenoïden zou zijn. Van benzeen. Wat was het weer? Collega, u hebt het woord gebruikt. *(Opmerkingen van Bert Moyaers)*

Dat dus. *(Gelach)*

Als er wel een uitloping van een aantal potentieel schadelijke producten is, dan moeten we natuurlijk wel ingrijpen. Ik weet niet wat uw mening daarover is. Ik verneem ze graag. Persoonlijk denk ik dat we moeten kiezen. Ofwel zetten we in op veel strengere normen, en dan is het gewoon duidelijk. Ik denk dat dat de efficiëntste methode is, die ook de meeste paniek meteen wegneemt. Ofwel moeten we alles gaan monitoren en meten, maar ik vrees dat dat een kostelijke en heel bezwarende procedure zal zijn.

Er is ook sprake geweest van alternatieven voor clubs die liever al die heisa of al die stress niet willen hebben. Hebt u er weet van of bij de clubs voldoende is geweten dat er ook mogelijkheden zijn om kunstgrasvelden aan te leggen met kurk of met kokosproducten, die ongeveer hetzelfde effect zouden teweegbrengen?

Graag dus uw mening daarover.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Moyaers, het siert u natuurlijk dat u zich in dit dossier vastbijt, maar heel wat van uw bijvragen zijn allemaal al beantwoord. Er is hier in het parlement een debat geweest, met onder andere vragen die zijn gesteld door de heer Caron. Ik heb toen heel uitdrukkelijk aangegeven dat de manier waarop in Nederland die kunstgrasvelden worden aangelegd, helemaal anders is dan bij ons, dat daar het risico van uitloping en alle problemen van dien groter is. Bij ons gebeurt dat op een heel andere, meer zorgvuldige manier.

U stelt een aantal bijkomende technische vragen. U hebt dat ook allemaal gevraagd in uw schriftelijke vraag van eind januari en u hebt daar ook een heel uitgebreid antwoord op ontvangen. Ik wil dat hier allemaal nog eens overlopen en voorlezen, maar ik denk toch dat dat de bedoeling niet kan zijn.

Ik ben een voorstander van strengere normen, zoals ik daarnet zei, maar in het algemeen is het wel zo dat er ook in het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalcringen en afvalstoffen (VLAREMA) uitdrukkelijk staat dat je maatregelen moet nemen om de bodem te beschermen. Daarin is dus ook voorzien in de algemene regelgeving, dus eigenlijk zijn beide op die manier ook wel gedekt en hebben we ter zake voldoende zaken in handen om op te treden als het fout mocht lopen.

Wat de alternatieven en de efficiëntie daarvan betreft, ik ben natuurlijk geen minister van Sport. Ik ben minister bevoegd voor het leefmilieu. Als er alternatieven zijn, dan is het natuurlijk goed dat sportclubs daar ook over worden geïnformeerd, maar het lijkt me veeleer een taak van de minister van Sport om te bekijken of dat even goed werkt en of men daaromtrent kan gaan sensibiliseren.

Maar nogmaals, dit is iets dat we ook verder goed blijven opvolgen, en uiteraard ook alle nieuwe inzichten en studies die er zijn, zodat we zowel het leefmilieu als de gezondheid kunnen beschermen, maar er natuurlijk ook voor zorgen dat sportclubs niet worden overladen met bijkomende regeltjes en betutteling, zodat er niet meer wordt gesport, want ook dat is niet goed voor de gezondheid.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Ik wil er voor alle duidelijkheid toch nog eens op wijzen dat ik zeker niet tegen kunstgrasvelden ben, maar dat ik wel bezorgd ben over kunstgrasvelden die met rubberkorrels zijn ingestrooid. Het klopt dat ik daar al heel uitgebreide vragen over heb gesteld, maar ik zou toch graag de rapporten bezorgd krijgen die ik ook heb gevraagd in mijn schriftelijke vraag 263. Als u me die toch zou kunnen bezorgen, want daarop heb ik geen antwoord gehad, ook niet bij mijn schriftelijke vraag.

Kurk is natuurlijk een duurder materiaal dan rubberkorrels die worden ingestrooid. Dat weet ik ook wel. Dat is waarschijnlijk de achterliggende reden waarom heel veel clubs of zelfs overheden voor rubberkorrels kiezen, maar als je rekening houdt met een mogelijke sanering nadien en het later moeten betalen van saneringskosten, dan kan kurk misschien best wel eens goedkoper uitvallen. Hoe dan ook, het blijft een zeer raar verhaal: een versleten autoband, dat is puur afval, als je die versnipperd, dan is het gerecycleerd materiaal, dan mag je erop sporten, en als de korrels niet meer goed zijn, dan is het opnieuw afval. Ik blijf dat toch een zeer rare redenering vinden en ik denk dat het laatste woord daar nog niet over is gezegd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de conclusies die moeten worden getrokken uit de vernietigende audit van het personeelsbeleid bij het voormalige Departement LNE – 1593 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Dan hebben we tot slot een eerder korte vraag van collega Tobback.

De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Voorzitter, dank u wel, ook voor uw interpretatie van mijn vraag. Ik ga het inderdaad ook niet nodeloos rekken, want ik heb dezelfde vraag daarnet al aan de minister-president gesteld in de commissie Algemeen Beleid. Uiteraard gaat deze discussie immers verder dan alleen het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE), dat ondertussen een voormalig departement is, dus dit is inderdaad voor een stuk een probleem van het verleden.

Minister, hoe dan ook doet de audit die de minister-president ons vorige week ter beschikking heeft gesteld over wat er allemaal is gebeurd binnen het vroegere Departement LNE, toch nogal wat wenkbrauwen fronsen en haren te berge rijzen. We lezen, en ik citeer letterlijk uit de audit, dat het "uitgesloten is dat voor de onderzochte bevorderingsfuncties een neutrale en objectieve selectieprocedure gevoerd kon worden". We lezen dat het belonen van bepaalde personen prioriteit kreeg op het realiseren van de organisatiedoelstellingen, dus het milieubeleid, klaar en duidelijk. Dat doet toch nogal wat vragen rijzen, vooral ook als je dan passages ziet van mails van betrokken leidinggevenden, die zeggen dat ze snel een aantal bevorderingen moeten doen omdat ze anders het geld niet op krijgen en dat terug naar de staatskas gaat. Dat doet op zich toch nogal wat vragen rijzen.

Ik denk echter dat de belangrijkste vragen, los van de conclusies uit die audit, de volgende zijn. Kunt u garanderen dat in het nieuwe Departement Omgeving, dat eigenlijk een fusie is van het oude LNE en Ruimte Vlaanderen, want we zijn ondertussen een paar jaar verder, zoals dat gaat met audits, dit soort cultuur niet meer bestaat, niet meer mogelijk is, en dat daar ook de nodige externe en transparante procedures voor bestaan, die dat ook echt tegengaan als het gaat over benoemingsprocedures? Kunt u zeggen welke procedures dat ondertussen dan zijn, wat daaraan is gedaan? Welke gevolgen heeft die audit voor eventuele rechtstreeks betrokken personeelsleden en leidinggevenden? Het probleem zat immers wel degelijk helemaal aan de top. Dat lijken me de belangrijkste vragen te zijn wat dat betreft. Daarop heb ik nog maar een gedeeltelijk antwoord gekregen van de minister-president, omdat dat antwoord natuurlijk globaler was. Zeker wat het huidige Departement Omgeving betreft, had ik toch graag van u

de nodige geruststellingen gekregen, indien dat mogelijk is, en maatregelen indien de geruststelling nog niet kan worden gegeven.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik wil beginnen met toch heel uitdrukkelijk te stellen dat ik onregelmatigheden, fraude, mensen voortrekken bij bevorderingen, op voorhand informatie uitwisselen totaal onaanvaardbaar vind, dat dat zaken zijn die voor mij helemaal niet kunnen en dat we daar dus heel consequent en ook snel op moeten reageren. Dat is in dezen ook gebeurd. Er is eigenlijk heel snel gehandeld. De audit is ontvangen op 27 september en op 5 oktober is uitdrukkelijk de opdracht gegaan naar de secretaris-generaal van het departement om de aanbevelingen ook daadwerkelijk uit te voeren op het departement. Inzake de vaststellingen die zijn gedaan door Audit Vlaanderen in het concrete tuchtdossier, zijn er ook drie aanbevelingen geformuleerd in dat verslag. Ik ga die toch even overlopen.

De eerste was: de organisatie neemt de nodige beheersmaatregelen om de volledigheid van de selectiedossiers en de authenticiteit van alle selectiedocumenten te waarborgen. Twee, de organisatie stelt een geactualiseerd personeelsplan op en voorziet in de nodige mechanismen om de koppeling tussen de professionele middelen en de organisatiedoelstelling periodiek formeel te actualiseren. Drie, de organisatie neemt beheersmaatregelen die de nodige garantie inbouwen voor neutrale, objectieve en kwaliteitsvolle selectieprocedures.

Het Departement Omgeving, dat, zoals u weet, de opvolger is van LNE, dat is gefusioneerd met Ruimte Vlaanderen, heeft maatregelen genomen om tegemoet te komen aan die aanbevelingen van Audit Vlaanderen.

De selecties en de bevorderingen gebeuren niet langer binnen het departement. Het Agentschap Overheidspersoneel (AgO) organiseert alle externe wervings- en bevorderingsprocedures en staat in voor de nodige garanties voor neutrale, objectieve en kwaliteitsvolle selectieprocedures. Dit wordt geëxpliciteerd en opgevolgd via klantenoverleg met AgO. Daarvoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten.

Er gebeurt ook systematisch een rapportering over de stand van zaken van de externe wervings- en bevorderingsprocedure ten aanzien van de directieraad.

Ook is een overzicht van alle formules voor personeelsmobiliteit bij het departement opgemaakt en gevalideerd door de directieraad. Dit wordt ook geëvalueerd, zodat er ook kan worden bijgestuurd in het licht van het nieuwe personeelsplan.

Jaarlijks wordt de werking qua selectieprocedures geëvalueerd en, als het nodig is, ook bijgestuurd door de directieraad. Voor de huidige organisatie wordt gewerkt aan een geactualiseerd proces- en personeelsplan. Dat plan moet voorzien in de nodige mechanismen om de koppeling tussen de personeelsmiddelen die er zijn en de organisatiedoelstelling periodiek formeel te gaan actualiseren. Er wordt ook een nieuwe integriteitscoördinator aangesteld.

Dat zijn allemaal maatregelen die zijn genomen op basis van de aanbevelingen die door Audit Vlaanderen zijn geformuleerd.

Bij de start van het departement in april vorig jaar heeft de secretaris-generaal tot een reorganisatie beslist.

Die bestond uit een halvering van het aantal afdelingen en een vlakkere structuur. Een aantal betrokkenen bij het auditrapport werden als gevolg van deze reorganisatie ontheven van hun leidinggevende taak. Een aantal betrokkenen die

in opspraak kwamen, werden verschoven binnen de organisatie, om de goede werking van de dienst te garanderen en de sereniteit te bewaren.

Over de concrete impact op de betrokken personeelsleden kan ik op dit moment niet méér zeggen aangezien er op dit moment nog een procedure tegen hen loopt. We moeten voorzichtig zijn met wat hier al of niet heel concreet wordt gezegd.

Ik kan wel in het algemeen meegeven dat er in totaal zes tuchtprocedures zijn gestart, waarvan er een nog loopt. Van de vijf andere leidden vier procedures tot het definitief opleggen van een tuchtstraf. Twee van deze vier werden door mijzelf opgelegd. De betrokkenen gingen in beroep. De raad van beroep bereikte geen unanimititeit. Daardoor moest de minister een definitief oordeel vellen. Dat is nu eenmaal de voorgeschreven procedure. In beroep werd één betrokkene vrijgesproken. De twee overige personeelsleden berustten in hun straf, opgelegd in eerste aanleg.

Over welke tuchtstraffen gaat het nu? Het gaat over blaam, inhouding van wedde en terugzetting in graad.

Dit dossier is dus ter harte genomen. Audit Vlaanderen is op een correcte manier te werk gegaan. We hebben daar op een heel snelle manier gehandeld. We hebben de audit ontvangen, gelezen en hebben op een paar dagen tijd heel direct de opdracht gegeven aan de secretaris-generaal van het departement om die aanbevelingen ook ter harte te nemen en ten aanzien van de betrokkenen de juiste tuchtprocedure in te zetten.

Collega's, ik wil nog eens herhalen dat dit voor mij echt onaanvaardbaar is en dat we er alles aan moeten doen om dit in de toekomst te vermijden.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben er ook van overtuigd dat er zowel op de audit als op de klachten zeer snel en correct is gereageerd. Ik had mijn vraag toegespitst op de garanties voor de toekomst. Daar blijf ik toch een beetje op mijn honger zitten. De audit legt er de nadruk op dat een van de oorzaken dat dit is kunnen gebeuren, is dat er sinds 2008 tot 2016, wanneer de klachten er kwamen, nooit een actualisering is gekomen van het personeelsplan. Dat gaf natuurlijk aanleiding tot allerlei mogelijkheden tot willekeur. Men zou toch ook daar iets meer toezicht op de leidinggevenden moeten uitoefenen. Zo'n situatie is eigenlijk niet acceptabel.

De minister-president verwees daarnet ook al naar de mogelijkheid om klokkenluiders bescherming te geven. Deze audit en deze klachten uit de dienst zelf zijn zo tot stand gekomen. Wij moeten die mogelijkheid wel degelijk ruim houden. Dat is een van de beste manieren om in ieder geval willekeur qua personeelsbeleid, bevoordeling en vriendjespolitiek in de hand te houden. Ik zou toch graag hebben dat men ook daar het nodige toezicht op houdt. Het zal inderdaad niet de algemene dienst Personeel en Werving zijn die de personeelsplannen van elk van de individuele departementen opmaakt – tenzij ik mij vergis. Het lijkt me toch nuttig dat men daarop ingaat.

Ik wil dat men daarop zou toezien. Minister, ik had graag van u de nodige garanties gekregen of toch wat uitleg over hoe men dat in de toekomst zal doen.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Aansluitend op de bespreking van deze voormiddag, kan ik vaststellen dat er al heel wat mechanismen in stelling zijn gebracht om dergelijke misstappen aan het licht te brengen en te corrigeren.

Het is een heel goeie zaak dat die benoemingen nu een klein beetje losser van de departementen zelf en een beetje objectiever tot stand komen. Dat is een goede zaak.

Mijnheer Tobback, het is onmogelijk om garanties te bieden voor alles. Het blijft altijd mensenwerk. In eerste instantie moet een diensthoofd zijn dienst runnen. Hij moet ervoor zorgen dat beleidsbeslissingen worden omgezet in beleidsdaden. Als je constant je organisatie vol moet steken met allerlei controlemechanismen en verklaringsstructuren, is dat – denk ik – niet zo evident.

Dit gezegd zijnde, is het natuurlijk onbetamelijk dat er dergelijke wantoestanden in een administratie plaatsvinden en zeker, minister, op een punt dat we op het vlak van leefmilieu en ruimtelijke ordening met enorme omwentelingen zitten. Dan moet je toch aan de mensen kunnen tonen dat de administratie gewapend is om zeer correct en efficiënt te werk te gaan.

Ik heb alle vertrouwen in de hervormingen die thans zijn doorgevoerd, maar een van de problemen is natuurlijk dat een aantal van de misstappen die zijn gepleegd, als ik het zo mag zeggen, gebeurd zijn door iemand die niets meer te verliezen heeft. Tucht sancties hebben daar geen vat meer op. Waar sta je dan? Ik vraag me af of een zekere afschrikking niet even belangrijk is als tal van mechanismen en administratieve installaties. Vanmorgen werd er even over gediscussieerd of het nu fraude is of niet, of het strafrechtelijk of niet is. Misschien moeten we daar eens over nadenken wanneer een ambtenaar benoemingsprocedures misbruikt: moet er dan niet een forsere stok achter de deur staan dan alleen een blaam en het terugzetten van loonschalen? Ik vind het heel problematisch dat mensen frauderen op hun examen en dat zij dan nog moeten zorgen voor de uitvoering van het beleid.

Opnieuw, ik wil hier geen pijlen schieten op het huidige departement. Ik denk dat de situatie kordaat is aangepakt. Maar ik vind wel dat we onze vraag moeten stellen of er hier geen forsere sancties tegenover moeten staan wanneer dit aan het licht zou komen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik volg de vraag van zowel de heer Tobback als de heer Schiltz of we dit niet anders moeten aanpakken. We moeten daar een grondig debat over houden. Dit is natuurlijk iets dat Leefmilieu en Omgeving overstijgt: dit zit in het Vlaams personeelsstatuut (VPS).

Audit Vlaanderen beslist uiteindelijk of men deze zaak al dan niet strafrechtelijk overmaakt. Ook daar volg ik de collega's. Ik ben voorzichtig in wat ik zeg omdat een aantal procedures nog lopen. Ook daar moeten we misschien, los van deze specifieke problematiek, durven nadenken over hoe we dit in de toekomst verder aanpakken.

Mijnheer Tobback, u had nog een opmerking over het personeelsplan. Het is het VPS dat dergelijke zaken toewijst aan de secretaris-generaal van het departement. Het is heel moeilijk om enerzijds te zeggen dat dit allemaal puur ambtelijk moet gebeuren zonder dat de politiek zich daarin mengt en moeite – wat een goede zaak is – en anderzijds te zeggen dat ik had moeten ingrijpen. Dat is altijd een moeilijke afweging. Hier is heel uitdrukkelijk gesteld dat het personeelsbeleid en het personeelsplan dingen zijn die worden toevertrouwd aan het departement en aan de secretaris-generaal. Politieke beleidsmakers hebben zich daarin helemaal niet te mengen. Ik ben het er ook mee eens dat we ons daarin niet moeten mengen. Maar als het dan fout loopt, dan vraagt men zich af waarom het fout is kunnen lopen. Dat is een heel moeilijke evenwichtsoefening. Ik vind het een zeer

goede zaak dat dit zo objectief mogelijk gebeurt en dat er geen politieke inmenging is. Dat pad mogen we niet verlaten.

We zullen nooit helemaal kunnen vermijden dat zich onregelmatigheden of fraude voordoen. Dat is spijtig genoeg zo, al bouw je nog zoveel mechanismen in. We moeten wel leren uit elk geval dat zich voordoet. We moeten kijken hoe we in de toekomst nog extra zekerheden kunnen inbouwen, zowel in het personeelsstatuut als in de manier waarop Audit Vlaanderen werkt om dit te voorkomen en om er beter tegen te kunnen optreden als het zich voordoet. Ik ben het daar volledig mee eens.

Binnen het huidige kader, zowel binnen het Vlaams personeelsstatuut als binnen Audit Vlaanderen, is in dit dossier accuraat en snel opgetreden. Het kader is er. We moeten ermee werken en dat is ook correct gebeurd. Of we dat kader al dan niet moeten bekijken, is iets dat op een ander niveau en met de bevoegde ministers moet worden nagegaan.

Nogmaals, we zullen niet alles kunnen vatten. Je kunt nooit vermijden dat er hier en daar fraude optreedt. Ik hoop dat we dat kunnen vermijden, maar we kunnen niet alles zomaar vatten in regeltjes. Als men wil frauderen, zal men spijtig genoeg altijd creatief zijn.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Minister, ik ben het daar grotendeels mee eens. Ik zal zeker ook niet betwisten dat ik van mening ben dat het opmaken van zo'n personeelsplan beter door de secretaris-generaal gebeurt dan door de minister. Vriendjespolitiek door de secretaris-generaal is echter op zich even erg als vriendjespolitiek door de minister.

Het belang van transparantie en van klachtmogelijkheden is zeer groot. Het gaat mij er niet om dat de minister het plan zou opmaken, maar een van de transparante toezichtmogelijkheden had wel moeten zijn dat men vaststelde dat het personeelsplan gewoon niet opgemaakt of geactualiseerd was gedurende x aantal jaren. Dat is eigenlijk ook tegen de afspraak.

Dit is het verleden. Ik heb de vraag vooral gesteld om op te roepen om de fouten uit het verleden niet te herhalen en eruit te leren. Een transparant controlemechanisme op wie fraude of vriendjespolitiek zou kunnen bedrijven, is meer dan ooit nodig.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.